

Lucyna Sadzikowska

 <https://orcid.org/0000-0002-5509-4513>

Uniwersytet Śląski w Katowicach

***Dziedzictwo przekazane. Kolekcje darów
w zbiorach Biblioteki Teologicznej
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.
Praca zbiorowa pod red. Agaty Muc.
Katowice: WueM, 2025, 205 s.***

Uchwałą Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 7 listopada 2000 roku został powołany Wydział Teologiczny¹. Warunek, jaki postawiła uczelnia, by do tego doszło, dotyczył konieczności zapewnienia odpowiedniej kadry naukowej złożonej z przynajmniej sześciu profesorów tytularnych i sześciu doktorów habilitowanych². Tylko wtedy bowiem wydział mógł uzyskać prawo doktoryzowania i habilitowania. Do spełnienia tego kryterium przyczynił się ks. prof. Wincenty Myszor, dziekan i organizator, który pozyskał do pracy na wydziale dwóch profesorów z Niemiec. Zatrudnienie między innymi prof. Lothara Ullricha z Erfurtu pozwoliło na utworzenie Katedry Dogmatyki. Ten niemiecki profesor przekazał Bibliotece Teologicznej, najmłodszej księżnicy wydziałowej uczelni, a jednocześnie od samego początku jednej z największych jednostek specjalistycznych w systemie biblioteczno-informatycznym Uniwersytetu Śląskiego, prywatną kolekcję woluminów. Cenny dar zajmuje szczególne miejsce w zasobach tej biblioteki. Warto zaznaczyć, że donacje stanowią ważną część bogatego

¹ Powstanie Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Dokumenty i relacje. Wprowadzenie i edycja L. Sadzikowska. Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2023, s. 340.

² Czy nadejdzie model afrykański? Z ks. prof. Wincentym Myszoem, dziekanem organizatorem Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, rozmawia Mirosław Rzepka. „Gość Niedzielny” 2001, nr 39, s. 16.

księgozbioru. Podstawowy jego zrąb tworzą zbiory biblioteki Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego, przekazane społeczności akademickiej na zasadach użyczenia.

Dzięki zaangażowaniu i staraniom pierwszego dziekana i organizatora Wydziału Teologicznego UŚ do Biblioteki Teologicznej trafiły także dwie wartościowe kolekcje obejmujące księgozbiory niemieckich duchownych i uczonych – ks. dr. Martina Gritza (urodzonego w Namysłowie na Śląsku w 1916 roku) i ks. prof. Paula Bormanna. Charakterystyki bibliotek wspomnianych donatorów dokonał ks. prof. Wincenty Myszor w artykułach, które ukazały się na łamach „Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych”³. Między innymi te teksty przypomniane zostały w recenzowanej pracy zbiorowej pt. *Dziedzictwo przekazane. Kolekcje darów w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach* pod redakcją Agaty Muc. Publikacja ta ma charakter syntetyzujący, zestawia bowiem – jak napisała we *Wstępie* redaktorka – rozproszone dotąd opracowania, wzbogaca je o nowe ustalenia i proponuje holistyczne spojrzenie na rolę darów w kształtowaniu profilu biblioteki. Jej celem zaś jest zebranie i przedstawienie najwartościowszych darowizn przekazanych Bibliotece Teologicznej.

W czternastu tekstach pomieszczonych w omawianym tomie skutecznie i rzetelnie ukazano najstarsze zbiory seminaryjne oraz współczesne donacje biskupów i ludzi nauki (warto przytoczyć tytuły tych tekstów: *Dary w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego* autorstwa Bogumiły Warząchowskiej; *Dary autorskie dla Biblioteki Śląskiego Seminarium Duchownego w latach 1928–1939 (przyczynek do badań nad zawartością przedwojennego księgozbioru)* Ewy Olszowy; *Księgozbiór księdza Emila Szramka Weroniki Pawłowicz; Kolekcja rzymska – dar Kościoła i Hospicjum św. Stanisława w Rzymie dla Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach* Michała Lasoty, Gabrieli Łackiej i Mateusza Sklorza; *Księgozbiór Arcybiskupa Józefa Gawliny* Ewy Olszowy; *Ks. dr Martin Gritz i jego biblioteka* Wincentego Myszoza; *Ks. prof. dr Paul Bormann i jego biblioteka* Wincentego Myszoza; *Kolekcja arcybiskupa Szczepana Wesołego – dar dla zbioru kościelnego Biblioteki Teologicznej Barbary Kołodziej; Dedykacje rękopiśmienne w księgozbiorze Arcybiskupa Szczepana Wesołego w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego. Rekonesans badawczy* Ewy Olszowy; *Spuścizna naukowa księdza Remigiusza Sobańskiego w zbiorach Biblioteki Teologicznej*

³ W. Myszor: *Ks. dr Martin Gritz i jego biblioteka*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2003, t. 36, z. 1, s. 258–259; idem: *Ks. prof. dr Paul Bormann i jego biblioteka*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2004, t. 37, z. 1, s. 174–176.

Uniwersytetu Śląskiego – wstępna analiza Barbary Kołodziej; Dar księdza prof. dr. hab. Wincentego Myszora dla Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach Agaty Muc; Dary Biskupa Stefana Cichego w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach Bogumiły Warząchowskiej; Literatura kresowa w kolekcji księdza profesora Józefa Krętosza w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach Bogumiły Warząchowskiej; Arcybiskup Damian Zimoń i jego dary dla Biblioteki Teologicznej Bogumiły Warząchowskiej). Nie ulega wątpliwości, że prezentowane w tomie kolekcje mają wysokie walory merytoryczne, są ze wszech miar wyjątkowe i świadczą jak najlepiej o darczyńcach.

Powracając do artykułów ks. prof. Wincentego Myszora o bibliotekach wzmiankowanych duchownych niemieckich, warto wspomnieć, że ks. dr Martin Gritz interesował się historią Kościoła na Śląsku, toteż wśród przekazanych darów znajdują się cenne zbiory silesiaków, a także publikacje z zakresu politologii oraz najnowszej historii Niemiec. Ofiarowany księgozbiór zawiera również dokumenty dotyczące postanowień Kościoła w Niemczech o duszpasterstwie wojskowym, literaturę teologiczną poruszającą zagadnienie pokoju i wojny oraz dzieła związane z teologią Romano Guardiniego i myślą filozoficzną Edyty Stein. Wyjątkowy zbiór przekazał Bibliotece Teologicznej w 2001 roku również ks. prof. Paul Bortmann. Kolekcja ta mogłaby szczególnie zainteresować germanistów, tworzą ją bowiem dzieła literatury pięknej, choć równie imponująco reprezentowane są w niej książki teologiczne (z zakresu homiletyki, teologii pastoralnej i ogólnej oraz liturgiki). W darach zajmujących kilkanaście kartonów znajdują się pisma Karla Rahnera, Martina Bubera, Romano Guardiniego, wybrane utwory Ericha Przywary, Erika Petersona oraz Heinricha Schliera.

Recenzowaną książkę uważam za potrzebną i doskonale wpisującą się w uświetnienie jubileuszu 25-lecia powstania Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Śląskim. Jej wartość polega nie tylko na rzetelnym opisie darów książkowych dla Biblioteki Teologicznej. Publikacja stanowi także rodzaj rejestru bogatej i wielodziedzinowej spuścizny po uczonych mniej lub bardziej związanych z katowickim ośrodkiem teologicznym.

Bibliografia

Czy nadejdzie model afrykański? Z ks. prof. Wincentym Myszoem, dziekanem organizatorem Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, rozmowa Mirosław Rzepka. „Gość Niedzielny” 2001, nr 39, s. 16.

Myszor Wincenty: *Ks. dr Martin Gritz i jego biblioteka*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2003, t. 36, z. 1, s. 258–259.

Myszor Wincenty: *Ks. prof. dr Paul Bormann i jego biblioteka*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2004, t. 37, z. 1, s. 174–176.

Powstanie Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Dokumenty i relacje. Wprowadzenie i edycja Lucyna Sadzikowska. Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2023.

Dziedzictwo przekazane. Kolekcje darów w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Streszczenie: Recenzja publikacji pod redakcją Agaty Muc *Dziedzictwo przekazane. Kolekcje darów w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach* (2025) nakreśla kluczowe kwestie związane z darami książkowymi i archiwalnymi, które stanowią niezwykle cenną część zasobów tytułowej biblioteki. Donacje te są istotnym wkładem w powiększenie bazy źródłowej dla badań naukowych oraz w dokumentowanie dziedzictwa kulturowego i religijnego Górnego Śląska. Nie tylko stanowią ważne źródło wiedzy dla współczesnych badaczy oraz trwałe świadectwo historii i kultury regionu, lecz także ułatwiają odtworzenie biografii wybitnych postaci duchowieństwa śląskiego i niemieckiego – Martina Gritza i Paula Bormanna.

Słowa kluczowe: dary książkowe i archiwalne, Biblioteka Teologiczna, kolekcje, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Dziedzictwo przekazane. Kolekcje darów w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Abstrakt: Die Rezension der von Agata Muc herausgegebenen Publikation *Dziedzictwo przekazane. Kolekcje darów w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach* (2025) [Das überlieferte Erbe. Schenkungen in den Beständen der Theologischen Bibliothek der Schlesischen Universität in Katowice] behandelt wichtige Fragen im Zusammenhang mit Buch- und Archivschenkungen, die einen äußerst wertvollen Teil der Bestände der Theologischen Bibliothek an der Schlesischen Universität in Katowice ausmachen. Diese Spenden leisten einen wichtigen Beitrag zur Erweiterung der Quellen für wissenschaftliche Forschungen und zur Dokumentation des kulturellen und religiösen Erbes Oberschlesiens. Sie sind nicht nur eine wichtige Wissensquelle für zeitgenössische Forscher und ein bleibendes Zeugnis der Geschichte und Kultur der Region, sondern erleichtern auch die Rekonstruktion der Biografien herausragender Persönlichkeiten des schlesischen und deutschen Klerus – Martin Gritz und Paul Bormann.

Schlüsselwörter: Buch- und Archivspenden, Sammlungen, Theologische Fakultät der Schlesischen Universität in Katowice

Dziedzictwo przekazane. Kolekcje darów w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Abstract: This article presents a review of the book *Dziedzictwo przekazane. Kolekcje darów w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach* (2025) [Transferred Heritage: Gift Collections in the Collections of the Theological Library of the University of Silesia in Katowice], published in 2025. The review outlines key issues related to book and archival donations, which constitute a particularly valuable part of the library's holdings. These donations make a significant contribution to the development of the source base for scholarly research and to the documentation of the cultural and religious heritage of Upper Silesia. They constitute not only an important source of knowledge for contemporary researchers and a lasting testimony to the history and culture of the region, but also facilitate the reconstruction of the biographies of prominent figures of the Silesian and German clergy, Martin Gritz and Paul Bormann.

Keywords: book and archival donations, Theological Library, collections, Faculty of Theology of the University of Silesia in Katowice

---

Lucyna Sadzikowska, dr hab., prof. UŚ w Instytucie Literaturoznawstwa Wydziału Humanistycznego. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół edytorstwa (w szczególności dokumentów drugiej wojny światowej: listów i grypsów obozowych), humanistyki środowiskowej i dziedzictwa postindustrialnego. Bada literaturę dokumentu osobistego.

Lucyna Sadzikowska, Dr. habil., Professorin am Institut für Literaturwissenschaft der Schlesischen Universität. Ihre Forschungsinteressen konzentrieren sich auf Editionen von Dokumenten aus dem Zweiten Weltkrieg, besonders von Briefen und Lagerkorrespondenz, auf Umweltwissenschaften und postindustrielles Erbe. Außerdem beschäftigt sie sich mit Ego-Dokumenten.

Lucyna Sadzikowska, PhD, Professor at the University of Silesia, Institute of Literary Studies, Faculty of Humanities. Her research interests focus on scholarly editing, particularly documents from the Second World War, including correspondence and clandestine camp messages. Her work also engages with environmental humanities and post-industrial heritage. She conducts research on personal document literature.
